

ת"פ 48107/11/11 - מדינת ישראל נגד א ר ו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 48107-11-11 מדינת ישראל נ' א ר ו

בפני	כבוד השופט עידו דרואן
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	ע"י ב"כ עו"ד מיכל מזרחי
נאשם	א ר ו
	ע"י ב"כ עו"ד עודד מורנו

החלטה

בפני בקשת ההגנה לסיום ההליך נגד הנאשם לפי סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982, מחמת היותו חולה נפש שאינו כשיר כיום לעמוד לדין.

האישום והשתלשלות ההליך:

1. המעשים בגינם הואשם הנאשם אירעו לפי הנטען באביב 2008:

הנאשם קיבל מִאַחַר 29 שיקים שנגבבו מהמתלונן, מר אריה רוזנר המנוח, זייף 23 שיקים מתוכם, ובאמצעותם סילק חובותיו למר דוד רוזנר, בגין כרטיסי מפעל הפיס שרכש מעת לעת. את ששת השיקים הנותרים זייף הנאשם וקיבל תמורתם סחורות ושירותים מאנשים שונים. השיקים נפרעו על-ידי הבנק[1], ובסך הכל קיבל כך הנאשם מהמתלונן סך של 55,600 ₪. הנאשם הואשם אפוא בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר בנסיבות מחמירות, שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות וקבלת נכס שהושג בעוון.

2. כתב האישום הוגש בנובמבר 2011, ולאחר דחיות מוסכמות להידברות, שלא עלתה יפה, כפר הנאשם במיוחס לו ביוני 2012 והתיק נקבע להוכחות לינואר 2013. ביום 24.1.13 החלה מסכת התביעה, אך בודקת מז"פ גב' ניבורג לא יכלה להתייצב והמשך הדיון נקבע לגמר ליום 12.2.13.

3. ביום 12.2.13 העידה גב' ניבורג עדות ראשית, אך כיון שמומחית ההגנה גב' כבירי לא יכלה להתייצב, נדחתה בהסכמה חקירתה הנגדית של גב' ניבורג, והנאשם העיד וכפר בכל קשר לשיקים. המשך הדיון - חקירה נגדית של גב' ניבורג וסיום פרשת ההגנה - נקבע ליום 26.5.13, אך מומחית ההגנה נפגעה בתאונת דרכים קשה ולא יכלה להתייצב לדיון. הדיון נדחה אפוא ליום 24.10.13.

4. מאותו מועד לא עלה ביד ההגנה למצוא מומחה חדש מטעמה, עקב חסרון-כיס נטען וציפייה שנכזבה למרבה

הצער לשיבת גב' כבירי לאיתנה.

5. ביום 12.1.14 הופנה הנאשם לקבלת חוות דעת פסיכיאטרית, לאחר שהסניגורית נתקלה באי-שיתוף פעולה עם הנאשם ובהסתמך על מסמכים. זמן רב עבר, כשהפסיכיאטרים הבודקים לא מצליחים לתקשר עם הנאשם, ומשפחת הנאשם מסרבת לאשפזו להסתכלות. בשלוש חוות דעת חזרו הבודקים על מסקנתם, שללא שיתוף פעולה עם הנאשם לא ניתן לכתוב חוות דעת, והפתרון הוא הסתכלות בתנאי אשפוז (ת/18).
6. בינתיים, באוקטובר 2014, קבע בית המשפט לענייני משפחה כי הנאשם אינו כשיר ומינה לו אפוטרופסים (נ/1). בתחילת שנת 2015 גילתה הסניגורית כי האפוטרופסים פעלו עצמאית וללא ידיעתה התקשרו עם מומחה אחר לכתבי יד. בפברואר 2015 התפטרה הסניגורית, ובחודש ספטמבר 2015 התייצב מטעם הסניגוריה הציבורית עו"ד מורנו, שייצג את הנאשם מאז.
7. ב-8.9.15 נקבעה "תכנית תיק" להמשך שמיעת הראיות, לצד ניסיון להמשך הבירור הפסיכיאטרי. המשך שמיעת התיק בוטל, לנוכח קבלת חוות דעת מיום 30.11.15 של סגנית הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר מילה גלזמן רזניק, ולפיה לא כשיר הנאשם לעמוד לדין.
8. ביום 26.2.16 נכתבו תשובות הפסיכיאטרית לשאלות הבהרה, וביום 25.5.16 נחקרה הפסיכיאטרית על-ידי התובעת המלומדת. סיכומי הצדדים נדחו לבקשת הסניגור ונשמעו ביום 1.6.16.

חוות הדעת, תשובות ההבהרה ועדות הפסיכיאטרית:

1. הנאשם לא הגיב לשאלות הפסיכיאטרית בבדיקה, מלמל לעצמו באידיש, ונראה כמגיב לגירויים פנימיים. מחוות דעת משנת 1978 עלה כי היה במצב פסיכוטי ואובחן כחולה בסכיזופרניה (ת/19). בפני הפסיכיאטרית היו גם חוות הדעת של ד"ר לנדא מ-2013 (ת/21, ת/22). התרשמות הפסיכיאטרית מהנאשם וכן דיווחי משפחתו מתאימים לתמונה של סכיזופרניה מתקדמת, באין טיפול. המסקנה היתה שהנאשם מצוי במצב פסיכוטי, לא מבין את משמעות ההליך ולא יכול לשתף פעולה עם סניגורו.
2. הפסיכיאטרית ציינה כי בבדיקתו השלישית והאחרונה של הנאשם על-ידה "התחזקה דעתה" שהנאשם מצוי במצב פסיכוטי ולא כשיר לעמוד לדין, ועל-אף שעדיף היה לבדקו בהסתכלות כדי להסיר ספקות - ניתן לאבחן מצב פסיכוטי גם ללא שיתוף פעולה של הנאשם. הסתכלות יכולה להועיל, אך בעיקר בבדיקת האפשרות למתן טיפול.
3. בעדותה חזרה הפסיכיאטרית והדגישה כי ניתן להגיע למסקנה שנבדק הוא פסיכוטי גם אם אינו משתף פעולה ואינו מדבר, והגם שהסתכלות תטיב את המסקנה, היא איננה תנאי הכרחי. לדבריה, לא נתנה משקל גדול לחוות הדעת הישנה ת/19, אלא להתרשמותה. היא היתה מודעת לאפשרות של אינטרסים זרים של הנאשם ושל בני משפחתו שהתלוו אליו וסייעו לו. הפסיכיאטרית משערת כי הנאשם מצוי כבר מספר שנים במצב פסיכוטי ברמות שונות, ובהחלט ייתכן שבעת חקירתו ועדותו היה במצב קל או שאסף את "כוחותיו ההגנתיים" וכך יכול היה לעמוד בפני ההאשמות והשאלות; מצב נפשי הוא דינאמי, ויכול כמובן להחמיר. הפסיכיאטרית הסכימה שקיימת סתירה ברורה בין עדות הנאשם שנמסרה בעברית קולחת בפברואר 2013, לבין חוות דעתו של ד"ר לנדא מיולי 2013 (ת/21) שאז לכאורה לא הבין עברית: החשד להתחזות הוא ברור, אך אפשר גם שהנאשם

נכנס למצב קטטוני או פרה-קטטוני בבדיקה. עם כל-זאת, התרשמות הפסיכיאטרית היא שהנאשם שנבדק על-ידה היה במצב פסיכוטי אותנטי ולא התחזה.

4. הפסיכיאטרית חזרה ואמרה שמצבו הפסיכוטי של הנאשם היה ניכר וברור בבדיקה, ושהוא תואם את התמונה הידועה של התקדמות המחלה. לאלו יש להוסיף את חוות הדעת הקודמות וגם את מסקנות ועדת הרופאים מטעם ביטוח לאומי, שאינם חשודים בתמימות או הטיה, שקבעו לנאשם נכות נפשית של 100%.

5. הפסיכיאטרית הבהירה, שאף שראוי שהנאשם יקבל טיפול למחלתו, אין אינדיקציה להצדקת טיפול כפוי, ולו במסגרת אמבולטורית.

יריעת המחלוקת - טענות התביעה:

התביעה תמחה על מסקנות חוות דעתה האחרונה של הפסיכיאטרית, וטוענת:

1. החומר הפסיכיאטרי שהיה בפני הפסיכיאטרית ישן מאוד, או שנכתב מטעם פסיכיאטר פרטי (ד"ר לנדא) בכוונה ברורה לתמוך בטענת הנאשם ומשפחתו בפני ביטוח לאומי ובית המשפט לענייני משפחה, כי הוא חולה נפש ולא כשיר לדין. לפיכך, חוות הדעת נסמכת על בסיס עובדתי לקוי ורעוע;
2. לא ברור, כיצד זה ניתן לתת חוות דעת תקפה ללא אשפוז הנאשם להסתכלות, לאחר שלוש חוות דעת שקבעו אחרת, ומשהנאשם לא החל לשתף פעולה;
3. התביעה מצביעה על העובדה, שדווקא במצבי לחץ של חקירה במשטרה ומתן עדות בבית המשפט, התבטא הנאשם ללא בעיה בעברית קולחת ומסר גרסתו ללא כל סימן לבעיה נפשית;
4. התביעה מתנגדת אפוא לבקשת ההגנה, ולחילופין - מציעה לכפות על הנאשם הסתכלות בתנאי אשפוז;

דין ומסקנות:

1. לכל ברור, שתמיהות התובעת המלומדת נטועות במציאות - הפער ביכולותיו ובהתנהגותו של הנאשם בין החקירה והעדות לבין בדיקותיו, גלוי ומטריד. לכאורה, גם הסירוב להסתכלות מחשיד, נוסף לחשש שמא חוות הדעת אינה מבוססת דיה ללא הסתכלות.
2. עם-זאת, שוכנעתי מדברי הפסיכיאטרית הנכבדה כי חוות דעתה נעוצה בהתרשמותה המקצועית, כשהיא נהנית מניסיון רב-שנים ומודעת לאינטרסים זרים אפשריים של הנאשם ושל בני משפחתו. התרשמות זו בוססה על התנהגות שנצפתה בשלוש בדיקות, והיא עולה בקנה אחד עם ממצאים משנות השבעים ומשנת 2013.
3. אין להסיק מהתנהגות הנאשם ומשפחתו כוונה להתחזות ולהתחמקות שלא כדין מההליך הפלילי: הנאשם ומשפחתו לא העלו כלל טענות ל"פטור פסיכיאטרי" עד שלב מאוחר מאוד, ואפוטרופסיו של הנאשם גם נקטו

באמצעים להוכחת חפותו של הנאשם (שכירת מומחה נוסף) והתכוונו להמשיך בהליך. משפחתו ואפוטרופסיו של הנאשם ביקשו כי הנאשם ילווה באשפוז על-ידי קרוב כלשהו, להפחתת חרדותיו - בקשה שלא ניתן היה להיעתר לה.

4. הקביעה כי הנאשם נתון במצב פסיכוטי עד-כדי אי-יכולת להבין את ההליך, לעזור לסניגור ולהיעזר בו להגנתו, היא קביעה שבמומחיות פסיכיאטרית. אין חולק על אמינותה האישית של הפסיכיאטרית, ואת חוות דעתה מצאתי מבוססת-מקצועית כדבעי ומהימנה. לפיכך אאמץ את מסקנותיה.

5. כפיית אשפוז לצורך הסתכלות, לפי סעיף 15(ג) סיפא לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991:

א. מדובר באמצעי דראסטי, ובית המשפט יזהר ביותר בשימוש בו, כפי שנאמר בבג"צ 603/76 רוט נ' מ.י. (1977) -

אין לו לשופט להשתמש בסמכות זו כל עוד לא נחה דעתו כי הצרה שבהפעלת המנגנון הפסיכיאטרי שווה בנזק הנאשם, או כי ההגנה על שלום הציבור שקולה כנגד רצונו וחירותו של הנאשם המיוחד העומד לפניו.

וכן ראו ע"ח (מרכז) 13858-10-14 כהן נ' מ.י. (2014);

ב. אמנם, במקרה דנן אוחד-כביכול הנאשם במקל משני קצותיו - טוען לאי-כשירות אך לא משתף-פעולה עם בדיקה - אך גם במצב כזה אין לכפות בדיקה במצב דוגמת המצב דנן, והסירוב או ההימנעות משיתוף הפעולה יובאו בחשבון כשיקול במסקנתו הסופית של בית המשפט;

ג. בעניינו של הנאשם דנן, יליד 1951, ובנתונים שנמנו לעיל, אין הצדקה לכפיית הבדיקה ואף אין לתת לסירוב להסתכלות באשפוז ערך הגורע ממשקלה של חוות הדעת הפסיכיאטרית;

6. ובאשר לאפשרות של טיפול כפוי, לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991:

א. אין כל אינדיקציה שהנאשם מסוכן לעצמו או לאחרים. ודאי, שיכולתו להגיע ליצירת הזדמנויות לעבירות זיוף ומרמה הופחתה לאין, או קרוב לכך (בנוסף, סיכון זה ודאי שאינו "סיכון פיזי מידי", שהוא הסיכון אליו מתייחס החוק ברגיל);

ב. אמנם טיפול מרפאתי איננו כה פוגעני כאשפוז, אולם גם כפייתו כרוכה בפגיעה בזכויות האדם של הנאשם ומצדיקה עמידה על הדרישה לקיום סיכון לנאשם או לזולתו (וראו ע"ו (ת"א) 27179-02-15 נתנאלי נ' הועדה הפסיכיאטרית מחוז תל אביב (2015);

ג. אין מקום לכפיית טיפול בניגוד לרצונו של חולה, שלא במטרה להיטיב עמו או במטרה למנוע מסוכנותו, אלא רק מתוך מטרה של מעקב אחר מצבו הנפשי והבאתו למצב בו יוכל לעמוד לדין. מטרה זו איננה מתכליות החוק ואיננה מתיישבת עם זכויות האדם;

7. לנוכח כל האמור לעיל, ומשאימצתי את מסקנותיה של הפסיכיאטרית הנכבדה, אני מורה:

א. ההליכים נגד הנאשם יופסקו לפי סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982, מחמת היותו חולה נפש שאינו כשיר כיום לעמוד לדין;

ב. לא ניתן צו לטיפול מרפאתי כפוי או לאשפוז כפוי;

ג. התביעה תוכל ליטול מלשכתי את תיק המוצגים למשמורת, למקרה בו יחודשו ההליכים;

ד. הדיון הקבוע ליום 21.6.16 מבוטל ועותקי ההחלטה יישלחו לצדדים בפקס'/ מייל;

ה. החלטה זו מסיימת את ההליך וניתן לערער עליה תוך 45 יום לבית המשפט המחוזי;

ניתנה היום, י' סיוון תשע"ו, 16 יוני 2016, בהעדר הצדדים.

לפי תיקון כתב האישום ביום 24.1.13, ע' 8 לפרוטוקול;

[1]